گزارش

کارشناسان چرایی رفتار نفتی ایالات متحده و گمانه‌زنی‌ها برای تنش تازه را بررسی می‌کنند

افزایش پرسش برانگیز ذخایر نفت آمریکا

شرق: درحالی‌که تحلیلگران نفتی پیش‌بینی کرده بودند ذخایر نفت آمریکا کاهش یابد، در یک اقدام شوکه‌کننده این ذخایر افزایش یافت. گزارش رسمی اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) نشان می‌دهد موجودی انبارهای تجاری این کشور سه میلیون بشکه بیشتر شده و به ۴۲۶.۷ میلیون بشکه رسیده؛ هم‌زمان ظرفیت پالایشگاه‌ها حوالی ۹۶.۴ درصد بوده است.

این یعنی با وجود فعالیت بالای پالایشگاه‌ها، حجم نفت ذخیره‌شده در تانکرها کم نشده و حتی بیشتر هم شده است. پیش از انتشار این آمار رسمی نیز مؤسسه نفت آمریکا (API) از افزایش ۱.۵ میلیون بشکه‌ای ذخایر خبر داده بود؛ عددی که خلاف انتظار بسیاری از تحلیلگرانی بود که انتظار کاهش موجودی‌ها تا حدود ۸۰۰ هزار بشکه را داشتند.

پس از انتشار گزارش API سؤالات زیادی میان تحلیلگران ایجاد شد، چراکه به دو دلیل افزایش ذخایر عجیب بود: اول اینکه بازار انتظارِ کاهش داشت و دوم اینکه در میانه فصل تابستان که معمولا ذخایرِ کاهشی می‌شود، این اتفاق افتاد. با این حال کمی بعد EIA در خلاصه هفتگی خود جزئیاتی را ارائه کرد که فهم ماجرا را روشن‌تر کرد.

این گزارش نشان می‌داد تولید بنزین و سوخت‌های میانی در هفته رشد کرده اما انبار نفت خام هم‌زمان بالا رفته است. یعنی بخشی از رشد موجودی می‌تواند نتیجه افزایش واردات یا کاهش صادرات در همان هفته یا زمان‌بندی خرید پالایشگاه‌ها باشد؛ ضمن اینکه با نزدیک‌شدن به انتهای فصل رانندگی تابستانی (اواخر آگوست تا اوایل سپتامبر)، تقاضای سوخت به طور طبیعی ملایم‌تر می‌شود و از سرعت خالی‌شدن انبارها می‌کاهد.

رسانه‌های تخصصی انرژی جهان نیز همین رویکرد را بازتاب دادند. برای مثال، ریگزون با اتکا به این گزارش رسمی نوشت که ذخایر تجاری به ۴۲۶.۷ میلیون بشکه رسیده و ذخیره استراتژیک (SPR) حدود ۴۰۳.۲ میلیون بشکه ثبت شده است. این یعنی موجودی فعلی هنوز حدود شش درصد پایین‌تر از میانگین پنج‌ساله برای این مقطع سال است؛ یعنی افزایش این هفته «جهت» را عوض نکرده، اما برای بازار سیگنال احتیاط فرستاده است. همچنین چشم‌انداز رسمی EIA به رکوردشکنی تولید آمریکا در ۲۰۲۵ و کمی افت در ۲۰۲۶ اشاره دارد؛ بنابراین اگر چند هفته پیاپی هم افزایش ذخایر تکرار شود، بیشتر به مازاد عرضه مقطعی و ملایم‌شدن تقاضا برمی‌گردد تا یک چرخش بنیادین.

با این حال افزایش ذخایر آمریکا به تعبیر برخی نیز دلالت بر احتمال افزایش تنش‌های سیاسی و سیاست‌های امنیت اقتصادی این کشور دارد. برای مثال مرتضی بهروزی‌فرد، کارشناس انرژی، درگفت‌وگو با «شرق» با تأکید بر اینکه میانگین نسبت به پنج سال گذشته هنوز پایین است، علت افزایش ذخایر را از یک سو پایین‌بودن قیمت و از سوی دیگر نامشخص‌بودن آینده خاورمیانه اعلام کرد. او توضیح داد وقتی قیمت پایین است و آینده نامعلوم، طبیعتا شرکت‌های تجاری مجاب می‌شوند ذخایر تجاری‌شان را قدری افزایش دهند و این کاملا طبیعی است.

فریدون برکشلی، رئیس مرکز مطالعات انرژی وین اما در گفت‌وگو با «شرق» خاطرنشان می‌کند برنامه ایجاد و نگهداری ذخایر استراتژیک نفتی به سال ۱۹۷۴ و پس از تحریم نفتی آمریکا و چند کشور غربی حامی اسرائیل در جنگ بازمی‌گردد. طبق پیشنهاد و نظر هنری کیسینجر، کشورهای موسوم به کشورهای صنعتی (OECD)، موظف شدند آژانس بین‌المللی انرژی را در پاریس ایجاد کنند و متعاقبا هر کشور عضو، موظف شد ذخایر استراتژیک نفتی (Strategic Petroleum Reserves) ایجاد کند و به فراخور شرایط و میزان مصرف معادل سه ماه نفت خام ذخیره‌سازی کند. آمریکا با ۱.۳ میلیارد بشکه بالاترین میزان ذخیره‌سازی را به خود اختصاص داده بود.

کشورهای اروپایی، ژاپن و استرالیا هم ذخیره‌سازی استراتژیک داشتند. دراین‌میان موضوعی که به لحاظ ژئوپلیتیکی اهمیت پیدا می‌کرد، این بود که عزم کشورها و به‌ویژه آمریکا برای به حداکثر رساندن میزان ذخیره‌سازی در شرایط و دوره‌های مختلف، غالبا دلالت بر این می‌شد که آمریکا قصد داشت وارد ماجراجویی‌های نظامی بین‌المللی شود».

او می‌گوید: «این رویه خصوصا در دوره ریاست‌جمهوری کلینتون، پیش از اقدامات نظامی در یوگسلاوی سابق و جورج دبلیو بوش پسر، قبل از اقدامات نظامی در عراق و افغانستان، کاملا دیده شد. اما در سال‌های پس از خودکفایی آمریکا در تأمین نفت برای مصرف داخلی و متعاقبا امکان صادرات که به یُمن موفقیت‌های این کشور در تولید نفت شیل پیش آمد، آمریکا نسبت به نگهداری حداکثری ذخایر استراتژیک نفتی کم‌اعتنا شد؛ زیرا دیگر وابستگی خاصی به نفت وارداتی نداشت».

این کارشناس ادامه می‌دهد: «به‌علاوه با شرایطی که پس از کرونا و افت تقاضای نفت چین پیش آمد، اوپک (و اوپک پلاس)، ناچار شدند حجم بالایی از ظرفیت تولید خود را از بازار خارج کنند. بنابراین عملا دغدغه مصرف‌کنندگان عمده نفت درباره امکان تحریم از سوی تولیدکنندگان، آن‌طور که در دهه ۱۹۷۰ میلادی دیده شد، تقریبا منتفی شد. درواقع ترامپ در دوره اول ریاست‌جمهوری خود در عمل ذخایر استراتژیک را مانند ذخایر تجاری نگاه می‌کرد و برای کنترل قیمت از ذخایر استراتژیک با انگیزه‌های تجاری استفاده می‌کرد».

برکشلی معتقد است آمریکا خود را از آژانس بین‌المللی انرژی در پاریس هم بی‌نیاز می‌داند و عجیب نیست که ترامپ از آژانس بین‌المللی انرژی نیز خارج شود. خصوصا که آژانس بین‌المللی انرژی در همسویی با معاهده بین‌المللی تغییرات آب‌وهوایی پاریس، مرتبا بر طبل سیاست کربن صفر این معاهده که آمریکا از آن خارج شده، می‌کوبد.

او تأکید می‌کند ساختار بازار جهانی نفت و انرژی در حال گذاری ساختاری است و ابزارها و مکانیسم‌های گذشته برای مدیریت اقتصاد انرژی تغییر کرده است.

۱۲۳۸ نفر از مؤدیان مالیاتی مدرسه ۱۸ کلاسه سبز گلشهر زنجان را احداث کردند

مالیات در خدمت عدالت آموزشی

شرق: گسترش فقر و کمبود دسترسی به فضای آموزشی یکی از مهم‌ترین علل رشد ترک تحصیل بین دانش‌آموزان ایرانی است. دراین‌میان زنجان یکی از استان‌های کشور است که کمترین دسترسی به سرانه فضای آموزشی دارد، اما حالا هزارو ۲۳۸ نفر از مؤدیان مالیاتی در طرح نشان‌دار کردن مالیات انتخاب کرده‌اند که مالیات خود را خرج احداث مدرسه ۱۸ کلاسه سبز گلشهر زنجان کنند.

فقر امکانات آموزشی و افزایش نابرابری تحصیلی

نرخ فقر در سال ۱۴۰۱ به ۳۰ درصد رسید و براساس گزارش وزارت راه و شهرسازی، نزدیک به حدود ۲۰ میلیون نفر ایرانی گرفتار سکونت در بافت ناکارآمد و غیررسمی هستند. این ارقام نشان می‌دهد که بین یک‌سوم تا یک‌چهارم جمعیت کشور از تأمین حداقل‌های زندگی عاجز هستند و آموزش کودکان از اولویت‌های زندگی این جمعیت بزرگ خارج شده است. با صعود نرخ تورم و افزایش هزینه‌های آموزشی، نرخ ترک تحصیل در بین دانش‌آموزان کشور رو به رشد بوده است. طبق آنچه از وضعیت اجتماعی و فرهنگی ایران از سوی مرکز آمار ایران اعلام شده، نرخ ترک تحصیل دانش‌آموزان در مقطع ابتدایی سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به صورت کلی ۱.۴۵ درصد اعلام شده است که در مقایسه با سال تحصیلی قبل یعنی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ معادل ۰.۲۵ درصد افزایش داشته است. این عدد در میان دانش‌آموزان پسر سال گذشته در مقطع تحصیلی ابتدایی به ۱.۵۳ درصد رسید که در مقایسه با سال تحصیلی قبل آن حدود ۰.۳۲ درصد افزایش داشته است. همچنین میزان ترک تحصیل دانش‌آموزان دختر در مقطع تحصیلی گفته‌شده در پایان سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به ۱.۳۶ درصد رسید که در مقایسه با سال تحصیلی گذشته ۰.۱۷ درصد افزایش داشته است. براساس داده‌های منتشرشده نرخ ترک تحصیل دانش‌آموزان در مقطع متوسط دوره اول هم در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به صورت کلی ۶.۴۱ درصد اعلام شده که در مقایسه با سال تحصیلی قبل از آن، ۰.۹۴ درصد افزایش یافته است. دراین‌میان نرخ ترک تحصیل دانش‌آموز پسر و دختر در مقطع تحصیلی متوسطه دوره اول به ترتیب به ۷.۷۷ و ۴.۹۸ درصد رسید که در مقایسه با سال تحصیلی قبل یعنی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ حدود ۱.۲۳ و ۰.۶۵ درصد افزایش داشته است. درعین‌حال گزارش دیگری از سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ نشان می‌دهد که نسبت دانش‌آموزان مدارس غیردولتی به کل دانش‌آموزان افزایش یافته و با افزایش ۱.۶ درصدی در مقایسه با سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به ۱۴ درصد رسیده است. این نسبت در مقطع ابتدایی بیش از دیگر مقاطع است. درواقع هم‌زمان با افزایش میزان ترک تحصیل شمار درخورتوجهی از دانش‌آموزان، میزان ثبت‌نام در مدارس غیردولتی رو به افزایش بوده است و این مسئله می‌تواند حاکی از شکاف سطح دسترسی دانش‌آموزان به امکانات آموزشی و نابرابری آموزشی باشد. براساس‌این بی‌انگیزگی در تحصیل و روشن‌نبودن آینده پس از آن، به گونه‌ای است که تحصیل را از امری «معنی‌دار» به کنشی بی‌سرانجام جلوه داده است. فقر در محیط خانواده، به گونه‌ای است که ادامه تحصیل مدرسه‌ای از توان سبد خانوار بیرون افتاده است. فراهم‌نبودن سخت‌افزارهای آموزشی و دشواری‌های حضور در مدرسه، اعم از سقف بالای سر و حداقل‌های امکانات رفاهی که در مقایسه‌های میان مدارسِ برخوردار و غیربرخوردار، دانش‌آموزان ضعیف را وامی‌دارد تا عطای مدرسه را به لقایش ببخشند. دراین‌میان دسترسی دشوار دانش‌آموزان به مدرسه یکی از مهم‌ترین عوامل ترک تحصیل دانش‌آموزان و به‌ویژه دانش‌آموزان دختر است. از بین استان‌های کشور، زنجان یکی از استان‌هایی است که گرفتار کمبود دسترسی به سرانه آموزشی است. طبق گزارش‌های موجود از مقامات محلی استان، درحالی‌که میانگین سرانه آموزشی در کشور حدود ۵.۳ مترمربع است، سرانه آموزشی در شهر زنجان تنها حدود ۳.۵ متر مربع بوده که در مقایسه با میانگین سرانه بیش از پنج مترمربعی در سطح کشور پایین است. همچنین براساس توضیحات متولیان آموزش و پرورش زنجان، توسعه زیرساخت‌های آموزشی در شهر زنجان متقارن نبوده است و شهر زنجان یکی از محروم‌ترین مناطق استان از نظر فضای آموزشی است. در ناحیه ۲ که نواحی جدید و شهرک‌های توسعه‌یافته را شامل می‌شود، بیش از نیمی از جمعیت شهر ساکن هستند اما فاقد مدارس کافی هستند یا دانش‌آموزان مجبور هستند مسافت‌های طولانی را برای رسیدن به مدرسه طی کنند. این کمبود فضا موجب تراکم بالای کلاس‌ها شده و شرایط آموزشی را دشوار کرده است. درعین‌حال شمار زیادی از مدارس زنجان فرسوده بوده و کیفیت لازم را ندارد. استان زنجان جمعیتی بالغ بر یک‌میلیون‌و ۲۰۰ هزار نفر دارد و حدود نیمی از این جمعیت روستانشین هستند. زنجان دارای ۹۸ هزار معلم و بیش از ۲۱۷ هزار دانش‌آموز در هزارو ۸۰۹ فضای آموزشی است. مشکل کمبود سرانه فضای آموزشی در زنجان در شهرک‌های اقماری تشدید می‌شود و به‌عنوان مثال مناطق جدید شهری مانند گلشهر این مسئله را با شدت و حدت بیشتری تجربه می‌کند. در سال‌های اخیر گسترش جمعیت شهری و مهاجرت به این مناطق، فشار زیادی بر مدارس موجود وارد کرده و موجب تراکم بالای دانش‌آموزان در کلاس‌های درس شده است. دراین‌میان گلشهر و مناطق اطراف آن در سال‌های اخیر شاهد افزایش سریع جمعیت بوده‌اند، اما سرانه آموزشی آنها متناسب با این رشد توسعه نیافته است. بسیاری از دانش‌آموزان این مناطق مجبور به طی مسافت‌های طولانی برای رسیدن به مدارس موجود هستند که باعث افزایش هزینه‌های خانواده‌ها و کاهش کیفیت آموزش می‌شود و در مواردی انصراف از تحصیل برخی از دانش‌آموزان را رقم می‌زند. نبود مدارس کافی در مناطق جدید شهری موجب شده است که برخی از خانواده‌ها فرزندان خود را به مدارس غیردولتی بفرستند که هزینه‌های بیشتری را بر دوش آنها می‌گذارد. حالا اما هزارو ۲۳۸ نفر از مؤدیان مالیاتی در طرح نشان‌دار کردن مالیات، انتخاب کرده‌اند که مالیات خود را خرج احداث مدرسه ۱۸ کلاسه سبز گلشهر زنجان کنند. با احداث این مدرسه ۱۸ کلاسه، بیش از ۷۰۰ دانش‌آموز از امکانات آموزشی جدید بهره‌مند خواهند شد و کاهش تراکم دانش‌آموزان در کلاس‌های درس کیفیت آموزش را بهبود می‌بخشد. همچنین کاهش مسافت طی‌شده از طرف دانش‌آموزان برای رسیدن به مدرسه، هزینه‌های حمل‌ونقل خانوارها را کاهش داده و امنیت دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد.

طرح مسکن استیجاری در ابهام

شرق: تأمین مسکن اقشار کم‌درآمد دهه‌هاست که از سوی متولیان مطرح می‌شود. جنجالی‌ترین این پروژه‌ها مسکن مهر بود که فشار سنگینی بر منابع بانکی کشور ایجاد کرد و نه‌تنها همچنان با گذشت بیش از ۱.۵ دهه هنوز شماری از واحدهای آن تکمیل نشده است، که به دلیل تورم دورقمی به دست ضعیف‌ترین اقشار نرسید. گذشته از آن، ناترازی منابع بانکی سبب شده است طرح‌هایی مانند وام ودیعه مسکن هم نتواند سهم چندانی در دسترسی اقشار محروم به سرپناه مناسب داشته باشد. با این حال چندی پیش فرزانه صادق، وزیر راه و شهرسازی، خبر داد که بناست دولت با خرید خانه‌های آماده، آنها را به صورت اجاره در اختیار نیازمندان قرار دهد اما حالا معاون او، حبیب‌اله طاهرخانی، موضوع متفاوتی را در نشست خبری خود با رسانه‌ها مطرح می‌کند. او از ساخت مسکن استیجاری خبر می‌دهد و در حالی که بانک‌های گرفتار چالش ناترازی منابع و مصارف بانکی، از پرداخت تسهیلات به ساخت مسکن دولتی روی‌گردانی می‌کنند، مشخص نیست که وزارت راه و شهرسازی مسکن استیجاری را می‌خواهد دقیقا براساس چه مدلی و با کدام منابع مالی بسازد.

معاون مسکن و ساختمان وزیر راه در این نشست از آغاز ساخت مسکن استیجاری از ماه آینده خبر داد و گفت: در وزارت راه و شهرسازی سیاستی که ما اتخاذ کردیم و در بیست‌ویکمین جلسه شورای‌عالی مسکن هم به تأیید رسید، این بود که دهک‌های پایین را از سایر متقاضیان جدا کنیم تا وزارت راه و شهرسازی بتواند به اتکای منابع داخلی خودش از آنها حمایت کند. او ادامه داد: در عمل هم دیده می‌شد که این دهک‌ها هدف اصلی این طرح‌ها بودند، چون مداخله دولت فقط در مواردی توجیه دارد که اقشار کم‌درآمد امکان تأمین مسکن از مسیر بازار عادی را نداشته باشند. اما در بسیاری از پروژه‌ها، به دلیل ناتوانی این گروه‌ها در تأمین آورده، مجبور می‌شدند امتیازشان را به صورت غیررسمی واگذار کنند و از طرح خارج شوند و افراد دیگری جایگزین‌شان شوند. براساس‌این برای حمایت از دهک‌های پایین درآمدی در نهضت ملی مسکن، آورده این دهک‌ها از محل اراضی سازمان ملی زمین و مسکن و شرکت عمران شهرهای جدید با پیمانکاران تهاتر شده و متقاضیان می‌توانند سهم خود را طی ۱۵ سال به صورت قرض‌الحسنه پرداخت کنند. معاون مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی در پاسخ به «شرق» درباره واگذاری مسکن به طبقات محروم به صورت اجاره توضیح داد: ما درباره تأمین مسکن افراد کم‌درآمد روش‌های مختلفی ازجمله واگذاری مسکن به صورت اجاره به اقشار تهیدست را در دستور کار داریم اما اجرای این روش‌ها نیازمند بازنگری قوانین و دستورالعمل‌ها و نهادسازی به‌ویژه در شهرهای بزرگ و کلان‌شهرهاست و تشکل‌های حرفه‌ای اجاره‌داری نیز ازجمله این موارد هستند. همچنین لازم است ضابطه‌گذاری مشخصی وجود داشته باشد که در حال انجام آنها هستیم، چراکه ما از سال ۱۳۹۲ این تجربه را پشت سر گذاشته‌ایم و روش‌های مختلفی را امتحان کرده‌ایم. معاون وزیر راه و شهرسازی همچنین گفت: در شش ماه گذشته، تورم ماهانه اجاره‌بها روند کاهشی داشته و برخلاف دو سال اخیر که همواره از تورم عمومی پیشی می‌گرفت، در تیرماه امسال به حدود دو درصد و حتی کمتر رسیده است؛ در حالی که این رقم در مدت مشابه سال گذشته ۳.۲ درصد بود. در بازار خرید و فروش مسکن نیز نرخ رشد قیمت‌ها کاهش یافته و این روند بیانگر تعدیل در بازار مسکن است.

خبر

تردد ۲۲ میلیون خودروی فرسوده در کشور

معاون وزیر صمت گفت: ۲۲ میلیون خودروی فرسوده در کشور نیازمند نوسازی است. همچنین در تهران سه میلیون موتورسیکلت وجود دارد که ۲.۴ میلیون دستگاه آن فرسوده است. به گزارش مهر، فرشاد مقیمی موضوع نوسازی و بازسازی صنایع و اسقاط ناوگان فرسوده را از پروژه‌های کلیدی حوزه صنعت معرفی و با ارائه آماری اظهار کرد: ما بیش از ۴۱ میلیون ناوگان حمل‌ونقلی در کشور داریم که بالغ بر ۲۲ میلیون از این خودروها در شرایط فرسودگی هستند. او تأکید کرد: فرسودگی ناوگان نه‌تنها هزینه اقتصادی و ایمنی ایجاد می‌کند، بلکه آثار زیست‌محیطی قابل توجهی هم بر جای گذاشته است. مقیمی توضیح داد: فرایند اسقاط و نوسازی نیازمند هماهنگی حداقل ده‌ها دستگاه و ذی‌نفع است و برای تحقق آن مجموعه‌ای از سازوکارهای مالی و اجرائی طراحی شده است. او به اجرا و نتایج اولیه اشاره کرد و افزود: در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۵۰ هزار دستگاه خودرو اسقاط شدند و از منظر اقتصادی و محیط‌زیستی اقدامات اسقاط و جایگزینی منجر به صرفه‌جویی و کاهش آلایندگی شده است؛ به طوری که مجموع صرفه‌جویی ارزی سال ۱۴۰۳ حدود ۱.۳ میلیارد دلار برآورد می‌شود. مقیمی همچنین از آغاز فرایند اسقاط موتورسیکلت‌های فرسوده از خرداد امسال خبر داد و گفت: تاکنون بیش از ۱۲ هزار مالک موتورسیکلت ثبت‌نام شده است. او خاطرنشان کرد: در تهران سه میلیون موتورسیکلت وجود دارد که ۲.۴ میلیون دستگاه آن فرسوده است و آلایندگی آنها بیش از چهار برابر خودروهاست. رئیس هیئت عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) افزود: ۸۰ درصد این موتورسیکلت‌ها کاربراتوری هستند که با اسقاط آنها گام بزرگی در کاهش آلودگی هوا برداشته خواهد شد.